

Helaas nog even zonder bijbehorende plaatjes. Die komen zo snel mogelijk.

H e t M o s t e r d z a a d

O s h o

Over de mysticus Jezus volgens het Thomas Evangelie

Eenentwintigste uitspraak

Laat het zaad ontkiemen

Jezus zei:

*“Als je dát baart wat in je is,
zal wat je hebt je redden.
Als je dat niet in je hebt,
zal wat je niet hebt je doden.”*

Jezus zei:

*“Laat hij die zoekt,
niet ophouden met zoeken voordat hij vindt.*

*En als hij vindt zal hij verontrust zijn,
hij zal zich verwonderen,
en hij zal over alles heersen.”*

En Jezus zei:

*“Wie de verklaring van deze woorden vindt
zal de dood niet proeven.”*

We zijn op zoek naar *onzelf*. Wat je ook zoekt, in wezen zoek je jezelf erin. En daarom blijkt alle zoeken in de buitenwereld tenslotte zinloos. Misschien streef je naar rijkdom, maar je zoekt jezelf. Want als je eenmaal rijk geworden bent, ga je beseffen dat het zinloos was; je blijft onvoldaan. Je zocht helemaal geen rijkdom, je begaf je in de verkeerde richting, je koos ervoor verder bij jezelf vandaan te gaan, en je was op zoek naar jezelf.

Wat wil een mens nu precies met rijkdom bereiken? Hij zoekt door de rijkdom het leven, meer leven, overvloedig leven. Het verstand zegt: ‘Hoe kun je zonder rijkdom leven?’ Het denken zegt: ‘Hoe kun je je zonder rijkdom tegen de dood beschermen?’ Rijkdom is een bescherming tegen de dood, je zoekt het leven. Maar als je rijk bent geworden, dan wordt het je plotseling duidelijk dat rijkdom je niet kan beschermen. Nee, je zocht in de verkeerde richting.

Een ander is uit op macht, aanzien. Wat zoekt hij? Hij wil oppermachtig worden, hij wil zo machtig worden dat de dood hem niet kan vernietigen.

Vandaar de paradox dat je uiteindelijk altijd een gevoel hebt van mislukking als je slaagt in deze wereld. Ik zeg steeds weer dat niets zo teleurstelt als succes. Als je niet slaagt, kun je de illusie blijven koesteren, dan denk je: 'Op een goede dag zal ik slagen en bereiken wat ik wil.' Maar hoe kun je die illusie blijven koesteren als je slaagt? Het is je gelukt en toch blijft de innerlijke leegte hetzelfde. Eerder het tegendeel, door het contrast voel je de leegte nog sterker. Je wordt omgeven door rijkdom en binnen in je heerst armoede. Je wordt omringd door leven en binnen in je is de dood. Daarom worden in een welvaartsmaatschappij, vol rijkdom, religies plotseling zo belangrijk. In een arme maatschappij kunnen religies niet zo belangrijk worden, want de mensen hebben nog niet gefaald. Ze denken dat alles goed zal komen als ze maar een klein beetje geld hebben. Een arm mens kan in een illusie leven, maar een rijke niet. En als je een rijke ontmoet die nog illusies heeft, bedenk dan dat hij nog steeds arm is, hij is nog niet geslaagd.

Een Boeddha laat zijn paleis achter, een Mahavir laat zijn koninkrijk achter. Ze waren geslaagd en het succes stelde hen teleur. Ze gingen in tegengestelde richting: ze waren koningen en ze werden bedelaars; ze waren gekleed in de meest kostbare gewaden en ze gingen naakt lopen. Het werd een bekering: succes stelt teleur en de teleurstelling wordt een bekering.

Maar waarom stelt succes teleur? Het stelt teleur omdat je niet op rijkdom uit was, je was niet op macht uit, je was niet op veiligheid en zekerheid uit. Je zocht geen huis, je zocht het eeuwige thuis waaruit je niet meer vertrekt. Je zocht een vrede die altijd voortduurt, die niet tijdelijk is. Daarnaar zoek je, je zoekt *je thuis*.

Dit leven wordt vernietigd. Je bent er ieder ogenblik bang voor. Hoe kun je dit leven leven als het lijkt alsof je op een vulkaan leeft? Ieder moment kun je de dood vinden.

Een paar jaar geleden begonnen geleerden over dit probleem na te denken, omdat we het leven van de mens nu zo lang kunnen rekken als we maar willen. Dat is altijd een van de grootste wensen geweest: de dood te overwinnen, het leven naar wens te kunnen verlengen.

Een paar jaar geleden stuitte de geleerden op dit feit. Nu kan het, maar er is een nieuw probleem ontstaan. Men dacht dat als dit mogelijk was iedereen gelukkig zou zijn en de angst voor de dood zou verdwijnen. Maar nee. Toen ze over het probleem nadachten gingen ze beseffen dat een mens die zeventig jaar leeft, zeventig jaar lang bang is voor de dood. Als hij driehonderd jaar leeft, zal hij driehonderd jaar lang bang zijn voor de dood. Hoe kan die angst verdwijnen?

Je zoekt naar een bestaan zonder dood. En dat bestaan is binnen in je, *jij* zit binnen in je.

Je zoekt naar dit innerlijke wezen – en dat innerlijke wezen is almachtig. Geen macht kan het vervangen. Je kunt een Napoleon worden of een Hitler of wie je maar wilt, maar je blijft machteloos. Zolang je geen Boeddha of Jezus wordt kun je niet almachtig worden, kun je niet oppermachtig zijn. Je kunt een Einstein worden, maar je kunt niet alwetend worden. Je kunt zoveel mogelijk informatie vergaren, maar je innerlijke onwetendheid blijft gelijk, tenzij je een Jezus wordt, een Zarathoestra – dan word je alwetend.

Je zoekt almacht, alwetendheid, alomtegenwoordigheid. Houd deze drie woorden in gedachten. Ze zijn afgeleid van een Sanskriet woord, Aum. In het Sanskriet is Aum het symbool voor het hele universum. Het bevat drie basisklanken: A-U-M. Uit deze drie basisklanken zijn alle andere ontstaan. Daarom is Aum de grondklank, de synthese van de drie basiselementen. Daarom hebben de hindoes altijd gezegd dat Aum de geheime mantra is, de belangrijkste mantra, omdat deze het hele bestaan omvat.

Laat ons nu proberen door te dringen in deze prachtige woorden van Jezus. Hij zegt iets heel eigenaardigs.

Jezus zei:

" Als je dát baart wat in je is,

zal wat je hebt je redden.

Als je dat niet in je hebt,

zal wat je niet hebt je doden."

Heel vreemd! Hij zegt: “*Als je dát baart wat al in je is*”- als je het laat groeien, als je het helpt zich te manifesteren, het mosterdzaad helpt te ontkiemen.....Het is er al, het zaad van het goddelijke, het zaad van het koninkrijk Gods is er al. Als je het helpt, als je het laat groeien, “*zal wat je hebt je redden.*” Je hebt het al, het zal je redden. Maar als je het misloopt....“*als je dat niet in je hebt, zal wat je niet hebt je doden.*”

Als je het misloopt – ik zei al dat het woord *zonde* in het Hebreeuws betekent: *het doel missen* – als je jezelf misloopt, ben je een zondaar. Het is er al, je hebt het mosterdzaad in je, maar je stopt het niet in de grond, in goede aarde, je geeft het geen water, je bent geen tuinier. Je draagt het zaad in je, dood, opgesloten in het omhulsel, maar je stopt het niet in de aarde. Je bent bang dat het zaad zal sterven. In zekere zin is die angst gerechtvaardigd: het zaad *moet* sterven, alleen dan kan de boom geboren worden. Iedere ontplooiing is een dood en een geboorte. Het verleden moet sterven, het oude moet sterven, alleen dan wordt het nieuwe geboren. Het zaad moet sterven – daarom ben je bang, daarom bescherm je het zaad.

Ik heb gehoord dat het volgende eens is gebeurd. Een koning wist niet wat hij doen moest, want hij had drie zonen, alle drie waren ze wijs, sterk en begaafd en het was een moeilijke beslissing aan wie hij zijn koninkrijk zou geven, wie na hem zou regeren. En iedere dag werd hij ouder. Hij vroeg een wijze wat hij moest doen. De wijze zei: “Gaat u maar op pelgrimsreis.” En volgens het plan van de wijze riep de koning zijn drie zonen bij zich en gaf hun ieder dezelfde hoeveelheid zaad van bepaalde prachtige bloemen. Hij zei tegen hen: “Bewaar dit zaad zo zorgvuldig mogelijk, want je hele leven hangt ervan af. Als ik terugkom moeten jullie mij verslag uitbrengen over wat er met het zaad is gebeurd.” En de koning ging op weg.

De eerste zoon dacht – en hij had de meeste ervaring met wereldse zaken – : ‘De beste manier is het zaad op te bergen in een kluis, want als mijn vader terugkomt wil ik het hem precies zo teruggeven als hij het mij gegeven heeft.’ Hij zocht met de grootste zorg de beste kluis uit en droeg de sleutel vierentwintig uur van de dag bij zich.

De tweede zoon dacht: ‘Dat zaad gaat misschien rotten in die stalen kluis. Wat moet ik doen?’ Hij ging naar de markt en verkocht het zaad van die zeldzame bloemen. Hij dacht: ‘Zo is het ‘t beste: het te verkopen, het geld te bewaren en als mijn vader terugkomt koop ik er weer zaad voor. Ik kan het nieuwe zaad aan mijn vader geven, dan is het vers, het leeft. En bovendien, niemand weet wanneer vader thuiskomt – over één jaar, over twee jaar, over drie jaar – het kan wel jaren duren. Ik hoef me geen zorgen te maken om het zaad.’

De derde zoon dacht: ‘Ik heb zaad gekregen – dat moet een bepaalde betekenis hebben.’ Hij was de jongste, het minst bekend met wereldse zaken, een beetje dwaas, onschuldig. Hij dacht: ‘De bedoeling van zaad is dat het groeit. Het woord zaad op zich betekent groei; het is geen doel, het is een brug. Zaad is doelloos als het niet groeit, als het niet iets wordt. Het is niet de uiteindelijke toestand, het is als een brug die je over moet.’ Dus ging hij naar de tuin en stopte het zaad in de grond.

Na één jaar kwam de vader terug en hij ondervroeg zijn zoons. De eerste zoon dacht: ‘De jongste zoon heeft het zaad vernietigd. Hoe kan hij hetzelfde zaad teruggeven? En de tweede zoon heeft ook gefaald, want hij heeft het zaad vervangen.’ De tweede zoon dacht: ‘De eerste zal falen, want dat zaad zal zijn gaan rotten. En de derde zoon heeft het zaad niet bewaard. Ik ga winnen.’ Maar de derde zoon had nooit aan winnen gedacht. Het ging hem maar om één ding: de enige manier om het zaad te bewaren is het te laten groeien. Hij dacht: ‘Nu er bloemen gekomen zijn komen er miljoenen zaden van.’

Toen kwam de vader thuis. Hij zei tegen de oudste zoon: “Je bent een stommeling. Zaad moet je niet in een kluis bewaren, want als je zaad bewaart, dan dood je het.” Tegen de tweede zoon zei hij: “Je hebt het beter gedaan dan de oudste, omdat je begrepen hebt dat het oude zaad zou sterven. Maar het is dezelfde hoeveelheid. En zaad vermenigvuldigt zich miljoenvoudig als het goed behandeld wordt. Je hebt het beter gedaan, maar ook jij hebt gefaald. “

En toen ondervroeg hij de derde zoon en deze nam zijn vader mee naar de tuin en zei: “Ik heb het niet in een kluis bewaard, ik heb het ook niet verkocht op de markt, ik heb het in de grond gestopt.

Dit zijn de zaden, maar nu zijn het planten geworden en die planten bloeien en er komen weldra een heleboel zaden aan.”

De vader zei: ”Jij hebt gewonnen. Jij wordt koning van dit koninkrijk, want de enige manier om zaad te bewaren is het de kans te geven te sterven, zodat het herboren kan worden.”

Dat zegt Jezus: *“Als je dát baart wat in je is zal wat je hebt je redden. Als je dat niet in je hebt, zal wat je niet hebt je doden.”*

Misschien ben je rijk, misschien heb je macht, het kan zijn dat je veel wereldse zaken bezit, maar niets daarvan zal je redden. Integendeel, het gewicht van de wereld zal je doen verdrinken. Je hebt veel gewicht verzameld en daardoor ben je al bezig te verdrinken, je boot is al half gezonken. En je kunt je boot ook niet verlaten omdat je je hele bezit bij je hebt, je moet het naar de overkant brengen. Maar die bezittingen behoren tot deze oever en kunnen niet naar de overkant gebracht worden.

Hoe kun je iets van deze wereld meenemen naar de andere als je sterft? Als je sterft verdwijnt je lichaam. En alles wat gedragen kan worden kan alleen maar door het lichaam worden gedragen. Dan kun je niets van deze wereld meenemen, dat is onmogelijk. En daarom denken veel slimmeriken: *“Vergaar geen wereldse goederen, vergaar alleen maar kennis, want kennis kun je meenemen.”*

Maar onthoud dat je ook geen kennis kunt meenemen, want als het lichaam verdwijnt, verdwijnen ook de hersenen en de hersenen zijn de opslagplaats voor kennis.

Er zijn drie soorten mensen: degenen die het meest op de buitenwereld zijn gericht – zij vergaren dingen. Dan het tweede soort – degenen die iets minder op de buitenwereld zijn ingesteld, maar nog wel op de buitenwereld – zij vergaren kennis, geschriften, filosofieën. Dan is er het derde soort, degenen die bewustzijn vergaren, die bewustzijn cultiveren, wier levensdoel het is meer en meer bewust te worden.

Dit *bewustzijn* is je meest innerlijke zelf. Alleen dit bewustzijn gaat naar de andere oever, alleen dit bewustzijn behoort tot de andere oever. Laat de dingen los en laat je kennis los. Word alleen steeds meer bewust, word steeds waakzamer. Hoe waakzamer je bent, hoe meer je van deze wereld zult meenemen naar de andere. In deze wereld kun je berooid lijken, zoals Boeddha, zoals een bedelaar, maar in de andere wereld zul je als een koning zijn, want je neemt alleen maar jezelf mee.

Als je innerlijk arm bent, kun je uiterlijk nog zo rijk zijn, je zult vernietigd worden door je eigen bezittingen. Als je innerlijk rijk bent, maak je dan geen zorgen. Of je iets hebt of niet, de dood kan je niets afnemen. Alleen bewustzijn gaat de dood te boven; dat is het *enige lichtpuntje* in een mensenleven dat boven de dood uitstijgt. Kun je volledig bewust sterven? Dat is het enige, het hele punt. Maar als je niet volledig bewust hebt geleefd, hoe kun je dan bewust sterven? Zelfs tijdens je leven was je zo onbewust – hoe kun je dan tijdens je dood bewust zijn?

Bedenk wel dat je lichaam over een reflex beschikt dat je het bewustzijn doet verliezen als je te veel pijn hebt, want anders zou het ondraaglijk zijn. De medici hebben de anesthesie nog maar pas ontwikkeld, maar de natuur kent de verdoving, ze heeft haar altijd gekend. Als je een punt bereikt waarop je te veel pijn hebt, verlies je plotseling het bewustzijn, je valt flauw omdat de pijn ondraaglijk is.

Er is geen pijn die je ondraaglijk kunt noemen. alle pijn is draaglijk, alle lijden is draaglijk. Daarom blijf je wakker, anders zou je flauwvallen. En de dood is het pijnlijkste van alles. Als de dood komt, is dat de grootst mogelijke chirurgische ingreep, want je hele wezen moet weggenomen worden, moet gescheiden worden van je lichaam, waarmee je je zozeer hebt vereenzelvigd en één bent geworden. Je dacht zelfs dat je het lichaam wás. De pijn is zo hevig dat je het bewustzijn verliest.

Je hele leven is een voorbereiding om tijdens het sterven bewust te zijn. Dat zou een *sannyasin* moeten doen, dat zou een *zoeker* moeten doen: wees er klaar voor! De enige rijkdom die je kunt verwerven is bewuster te zijn. Dan kom je op een punt dat je zo bewust bent, dat zelfs de dood je niet onbewust kan maken. Dat bedoelt Jezus: breng wat binnen in je is tot ontplooiing. Als je dat hebt, zul je gered worden, als je het niet hebt, verdrink je.

In een andere uitspraak zegt Jezus *iets heel vreemds*. Hij zegt: ‘Degenen die bezitten zal meer gegeven worden. En degenen die niets hebben zal zelfs wat ze bezitten worden ontnomen.’ Dat klinkt onzinnig. Maar Jezus heeft ‘t over *bewustzijn*, want bewustzijn trekt meer bewustzijn aan. Als je bewust wordt, krijg je het vermogen tot meer bewustzijn; elke stap leidt tot een volgende stap. Als je niet bewust bent, leidt elke stap je er verder vanaf.

In je binnenste draag je iets mee dat niet tot deze wereld behoort. Dat is je rijkdom en dat is de deur waardoor je het goddelijke kunt benaderen. Jezus zegt: “Ontwikkel wat je al in je hebt.” Dat ene lichtpuntje is er al: je bent je er niet van bewust of slechts vagelijk; een vaag besef, een flauw licht, heel flauw – je kunt het niet zien. Maar het is er, en daarom sta je boven de dieren, want zelfs dat hebben dieren niet.

Het eerste *sprankje bewustzijn* is in je doorgedrongen, maar dat sprankje bewustzijn is niet meer dan een *mosterdzaadje*, je moet het aarde geven. Wat is de goede grond ervoor? Hindoes hebben die grond *satsang* genoemd. Begeef je in de nabijheid van mensen die zich meer ontwikkeld hebben dan jij, begeef je alleen maar in hun nabijheid, in hun aanwezigheid. Dan zal je sprankje bewustzijn steeds sterker worden – het moet worden uitgedaagd. Maar het *denken* heeft altijd de neiging met zijn *minderen* om te gaan, om te gaan met mensen die nog minder bewust zijn dan jij. Waarom? Omdat je je dan superieur voelt, dan heb je het gevoel dat je iemand bent.

Iedereen zoekt het mindere en daardoor wordt hij zelf inferieur. Als je bij een mens als Jezus komt, raak je altijd van je stuk, want bij hem kun je je superioriteit niet laten gelden. Je *bent* minderwaardig, het is geen minderwaardigheidscomplex. In vergelijking met Jezus *ben* je gewoon *minderwaardig*, want jouw bewustzijn stelt niets voor en hij is een licht, zo’n overweldigend licht dat jij tegenover hem bijna de duisternis zelf wordt. Zelfs het sprankje bewustzijn, dat ene lichtpuntje, valt in het niet. Dat kan ook niet anders: je zet je aarden lamp overdag in de zon, wat zie je dan? Het lijkt alsof de aarden lamp, de vlam, vergeleken bij de zon geen licht geeft. Maar als je je aarden lamp in een donkere kamer zet wordt hij de zon zelf.

Vandaar dat het denken ertoe neigt het mindere op te zoeken. Een man trouwt niet graag met een vrouw die wijzer is dan hij, nee. Hij trouwt ook niet met een vrouw die langer is dan hij, o nee. Hij trouwt niet met een vrouw die ouder in jaren is dan hij, o nee! Waarom niet? Omdat het ego zich dan gekwetst voelt. Het denken zoekt altijd het mindere op.

Kijk maar naar je vrienden – waarom heb je ze gekozen? Diep van binnen zul je tot de ontdekking komen dat het hierom is: ze zijn je mindere, bij hen word je een groot licht; anders ben je een gewone vlam in een aarden lamp. Het denken zoekt het mindere om te bewijzen dat het superieur is. En waarom houden mensen van het gezelschap van een hond? Het mindere helpt je je superieur te voelen. Mensen zinken steeds dieper, dan gaan ze op zoek naar dingen, dan wordt een auto het voorwerp van hun liefde – doe wat je wilt, de auto kan niets terugdoen. Dan een huis, spullen, bezittingen. Vergeleken bij dingen voel je je mens, heel superieur. Satsang betekent dat je altijd het gezelschap kiest van je meerdere. Het denken helpt je het gezelschap te kiezen van je mindere. Wees op je hoede en vermijd dat, want met je mindere word je zelf inferieur. Het sprankje bewustzijn zal steeds meer verloren gaan in het duister.

Satsang betekent leven tegen de wensen van je ego, boven je ego uitstijgen, altijd op zoek naar het superieure. En jij wilt God ontmoeten, maar je bent niet gelukkig als je Jezus of Boeddha ontmoet? Hoe kun je God dan ontmoeten? Want God is het allesoverheersende licht, de climax van het hele bestaan, het hoogtepunt van alle leven. Als je altijd het mindere kiest, hoe kun je dan oprecht het koninkrijk Gods binnengaan?

Onthoud dit, je moet voortdurend één ding in gedachten houden: begeef je in kringen – mensen, vrienden, boeken – waarbij je altijd bedenkt dat er iets bestaat dat superieur is, zodat je je ego los kunt laten; zodat je je inferieur kunt voelen en je ego los kunt laten. Gaandeweg, stapje voor stapje..... zul je in staat zijn Jezus te ontmoeten. En pas als je Jezus kunt ontmoeten, zul je in staat zijn God te ontmoeten.

Dat is de betekenis van de woorden van Jezus: “Alleen door mij kun je hem bereiken.” Hij bedoelt dit: als je mij niet kunt ontmoeten, hoe kun je dan denken dat je het allerhoogste kunt ontmoeten? Als je de zoon ontmoet, bestaat de mogelijkheid dat je in staat bent de vader te ontmoeten, want de zoon

is slechts een vertegenwoordiger. Avatars, boeddha's, zij zijn slechts vertegenwoordigers, ze zijn een reflectie van het allerhoogste.

Jezus zei:

*“Laat hem die zoekt,
niet ophouden met zoeken voordat hij vindt.”*

Het denken is lethargisch en als je verder ontwikkelt wordt het nog lethargischer. Een neerwaartse beweging vergt geen inspanning. Het is als water in een waterval, het valt omlaag, er is geen inspanning nodig. Je vloeit naar steeds lagere niveaus, en het laagste niveau van je denken is de hel. De hel is niet iets buiten je, hij is de laagste sport van je ladder, waar alle bewustzijn verdwijnt; je wordt een vegeterend verschijnsel. Maar als je begint op te klimmen, dan moet je je inspannen, daar is veel inspanning voor nodig. Daarom zegt Jezus: *“Laat hem die zoekt, niet ophouden met zoeken voordat hij vindt.”*

Het lijkt of deze uitspraak *in tegenspraak* is met wat *zen* stelt. Maar je moet hem goed begrijpen, want het is niet zo. De zenmeester zegt: ‘Span je niet in. Doe geen enkele poging, want dan sla je de plank mis. Wees rustig, wees totaal ontspannen, laat je gaan, alsof je niet bent, dan zul je slagen.’ De uitspraak van Jezus lijkt in tegenspraak met zen. Maar dat is niet zo, want zoals je nu bent kun je je niet volledig laten gaan. Ook al zou je het proberen, ook al ontspan je je, de activiteit gaat door. Zen is niet voor jou bestemd zoals je bent. Jezus is voor jou zoals je bent. En als je Jezus volgt, komt er een moment dat zen voor jou bestemd is. Wanneer komt dat moment? Als al je pogingen zijn uitgeput, als je al het mogelijke hebt gedaan, als je het toppunt van je inspanning hebt bereikt. Dan kun je verder niets doen, er valt niets meer te doen. En nu hou *jij* er niet mee op, maar omdat al je energie in de inspanning is gaan zitten, komt er een eind aan, volgt een ontspanning. *Het gebeurt*, er komt een loslaten – maar je kunt het niet zelf doen.

Tot nu toe is het je nog niet gelukt omdat je je hebt ingehouden. Je doet de dingen wel, je mediteert halfslachtig. Het is een lauwe poging, je doet het een en ander, maar je weet heel goed dat je er maar half bij betrokken bent.

Jezus zegt: *“Zoek en blijf zoeken totdat je vindt.”* Blijf je inspannen, voer je inspanning op tot een hoogtepunt, tot een crescendo, dan wordt zen van toepassing. Als je meteen al zen gaat leren, kun je de verkeerde kant opgaan. En dat gebeurt in het Westen, want de mensen in het Westen die over zen schrijven weten niet hoezeer de zenboeddhisten zich hebben ingespannen voordat ze zich ontspanden. En het slaat erg aan bij het luie denken. Daarom vindt men in het Westen zen zo aantrekkelijk: doe niets – dat slaat aan, want je hoeft niets te doen, je bent al zoals je zijn moet. Je moet heel wat doen voordat je op het punt komt waarop je je kunt ontspannen. En die ontspanning komt *niet van jou*, ze overkomt je. Omdat al je energie erin zit, is er niets achtergebleven dat rusteloos kan zijn, er komt rust. En zen heeft gelijk, want alleen in die rust wordt het allerhoogste onthuld. En Jezus heeft gelijk omdat die rust pas komt als je al je energie in het pogen hebt gestopt. Jezus is de eerste en zen de laatste stap van hetzelfde proces; zen is het slot, Jezus is het begin.

Zen kan je misleiden, het spreekt je misschien aan om de verkeerde reden. Misschien ga je denken: ‘Ik hoef niets te doen; zoals ik ben, ben ik oké.’ Je bent niet oké zoals je bent, want dan zou er geen probleem bestaan. Waarom zou je dan naar mij toekomen? Waarom zou je op zoek gaan naar Jezus? Als je werkelijk oké bent, bestaat er geen probleem. Waarom zoek je dan? Als je werkelijk oké bent is alles zinloos, dan is er voor jou geen yoga, geen tantra, geen methode. Maar zo is het niet. Zoals je bent, is er iets mis: je bent niet gelukkig, je bent niet gelukzalig, je bent niet in extase. Nee, je bent niet oké, alles is mis.

Luister naar Jezus: *“Laat hem die zoekt niet ophouden met zoeken voordat hij vindt.”* En pas op ’t laatst zul je merken dat zen gelijk heeft, want als je al het mogelijke hebt gedaan, verdwijnt de inspanning, er komt een inspanningsloosheid over je. In die rust, in die stilte zonder beweging, zonder activiteit, zonder energie om nog iets te doen, komt *samadhi*, daar is de laatste deur. Het gebeurt altijd als er geen inspanning is, maar ‘geen-inspanning’ overkomt je na grote inspanning.

*'En als hij vindt zal hij verontrust zijn,
hij zal zich verwonderen en hij zal over alles heersen.'*

Waarom? Waarom zul je verontrust zijn als je het hebt gevonden? Je bent verontrust omdat het zo overweldigend is. Het is zo onmetelijk, zo oneindig, dat je je de eerste keer dat je het vindt volkomen verloren zult voelen. De eerste ontmoeting met het goddelijke is een crisis, want je hebt vele levens lang op de verkeerde manier geleefd. Je hebt vele levens zo ellendig geleefd, dat je het niet kunt geloven als de zegen komt, je bent verontrust. Je praat over God – weet jij veel. Wat bedoel je? Het woord 'God' is niet God, de theorieën over God zijn God niet. Misschien ken je de definitie uit een woordenboek, uit de geschriften, Maar wat bedoel je eigenlijk als je zegt: 'Ik zoek God. Ik zoek het goddelijke'?

Iedere zoeker bevindt zich in deze situatie: je weet niet wat je zoekt, je weet niet wat het doel is, je weet niet waar je heengaat of waarom je op weg bent. Er bestaat een diepe drang, dat is zo, Je hebt een intense dorst, dat is waar. Maar je hebt nooit geproefd waar je naar dorst. Je bent op weg, je tast om je heen – en als het dan plotseling gebeurt, ben je verontrust.

Deze zin laat zien dat Jezus het heeft gekend. Een mens die God niet gekend heeft kan die zin niet schrijven. Iemand die God niet gekend heeft kan niet zeggen: 'Als je hem vindt, zul je verontrust zijn.' Hij zou zeggen: 'Dan ben je gelukkig, in opperste gelukzaligheid.'

De gelukzaligheid komt wel, maar pas als de crisis bedaald is. God is de grootste catastrofe die je kan overkomen, want je wordt volkomen verbrijzeld, je houdt op te bestaan, je wordt in een bodemloze afgrond gegooid, je wordt een nul, je hele bestaan verdwijnt als sneeuw voor de zon. Je hebt altijd in leugens geleefd, je hele leven hing van leugens aan elkaar, leugens en nog eens leugens. Je wordt verbrijzeld, volkomen verbrijzeld. Je zult sterven, en God zal oprijzen. Als de waarheid wordt onthuld, verdwijnt je domweg. En Jezus heeft gelijk, dan ben je verontrust.

Velen zijn voor deze situatie teruggedeeind, velen zijn weggelopen, velen zijn voor deze situatie op de vlucht geslagen. En dan keren ze nooit terug, ze zijn bang geworden. Ik heb het gevoel dat *atheïsten* mensen zijn die ooit in vorige levens die situatie hebben bereikt en zo verontrust zijn geworden dat ze hun ogen sloten en wegluchtten. En nu willen ze niet nog eens in die situatie komen en de beste manier is het bestaan van God te ontkennen.

Ik ben veel atheïsten tegengekomen en als ik diep in ze doordrong, ben ik altijd tot de conclusie gekomen dat het mensen zijn die op de een of andere manier zo bang zijn geworden dat de angst voor de mogelijkheid alleen al hen in de greep houdt: als God wel bestaat, zal hij hen weer aantrekken; als God wel bestaat, zullen ze weer op weg gaan. 'Nee, er is geen God, geen waarheid, niets. Het is allemaal gelogen en het hele leven is alleen maar toeval.' Dan zijn ze gerust, dan kunnen ze de ultieme catastrofe vermijden.

Jezus heeft gelijk: *"En als hij vindt zal hij verontrust zijn...."* En jij zult je ook eens in die situatie bevinden.

Velen van jullie zijn ooit zover gekomen, niet precies op het punt waar Jezus over praat, maar ergens daar in de buurt. En jij bent bij mij gekomen en je hebt me verteld: 'Het gaat nu heel moeilijk, ik kan niet mediteren, ik wil niet mediteren. Een angst neemt bezit van me en het lijkt of het mijn dood wordt. Ik ben naar u toegekomen op zoek naar het leven, niet naar de dood. Maar ik ben bang en maak me bezorgd: als ik mijn ogen dichtdoe en dieper ga, krijg ik opeens het gevoel dat ik doodga.' Velen van jullie zijn bij me gekomen en hebben me dat verteld. Dat is een goed teken, dat laat zien dat je werkelijk diep gaat, het laat zien dat je meditatie een feit is. Loop er niet voor weg, want daar ligt de schat van het Al.

Nog iets verder, en je komt aan het punt dat je verontrust zult zijn, zo verontrust dat je hele wezen op het spel staat – en er is alle kans dat je vlucht. Maar als je vlucht, dan zul je vele levens lang niet de moed kunnen opbrengen om die kant op te gaan, je zult die dimensie eenvoudig uit de weg gaan. Ga door – iedereen moet er doorheen.

De school waartoe Jezus behoorde, de Essenen, heeft een woord voor die staat van verontrusting. Ze noemen het 'de donkere nacht van de ziel'. Iedereen moet er doorheen. Pas als je door de nacht van

de ziel heen bent, breekt de dag aan. Hoe donkerder de nacht, hoe dichterbij de dag. Probeer niet te vluchten, want iedere ochtend heeft de schoot nodig van een donkere nacht. De donkere nacht is een voorbereiding om de ochtend te kunnen laten komen.

Jezus heeft gelijk – luister naar hem en onthoud wat hij zegt. Dit zal je overkomen, dit kan je elk moment overkomen en hoe eerder het gebeurt, hoe beter. Prijs je gelukkig als je diep van binnen verontrust bent, niet door een angst voor deze wereld, maar door de angst die zich voordoet als je bij de waarheid komt, als ze onder handbereik ligt.

Je voelt dezelfde angst ook in de nabijheid van een verlichte. Je begint innerlijk te beven, je zoekt altijd allerlei redenen om te vluchten, niet naar die man toe te gaan. Je voelt je niet op je gemak – je kunt niet bij iemand als Jezus of Boeddha zijn. Maar je moet er doorheen, het maakt deel uit van je groei.

'En als hij vindt, zal hij verontrust zijn....' Maar als hij niet gevlucht is, als hij niet is omgekeerd en rondrent in de wereld, dan: *'...zal hij zich verwonderen.'* Dan voelt hij het *mysterie*. Dan lacht hij, hij glimlacht omdat uit deze nacht zo'n mooie ochtend is geboren. Omdat uit die staat van verontrusting, uit die hel, zo'n zegen is voortgekomen, uit doorns zulke prachtige bloemen. Dan: *'...zal hij zich verwonderen en hij zal over alles heersen.'*

Dan is hij geen bedelaar meer. Als je het allerinnerlijkste hebt bereikt, verdwijnt het verlangen, dan ben je geen bedelaar meer. Je bent een keizer geworden, je bent een koning geworden: *'.....en hij zal over alles heersen.'* Nu is dit hele bestaan zijn koninkrijk.

'En hij zei:

"Wie de verklaring van deze woorden vindt, zal de dood niet proeven."

'Wie de verklaring van deze woorden vindt....' Geen verklaring *in* woorden, dat helpt niet. Ik heb het jullie in woorden uitgelegd, maar dat maakt je niet onsterfelijk. Nee, geen verklaring in woorden – een verklaring in leven, in een doorleefde ervaring. Woorden kunnen nooit iets verklaren. Alleen ervaring kan iets verklaren, alleen ervaring kan de verklaring zijn. En Jezus zei: *"Wie de verklaring van deze woorden vindt...."* Dat wil zeggen: wie de ervaring heeft, wie door deze staat van verontrusting heen gaat – angst, doodsnood, de spirituele nacht – en wie zich heeft verwonderd en het mysterie te zien krijgt.

Er zijn twee woorden....Rudolf Otto, een van de beste, diepzinnigste denkers van deze eeuw, heeft een heel diepgravend boek geschreven. Dat boek heet *'De idee van het heilige'*. Hij gebruikt twee woorden in dit boek: het ene is *tremendum*, het andere *mysterium*. Als je die toestand van verontrusting bereikt is het in het begin zo'n machtig verschijnsel, het is *tremendum*. Je raakt de weg kwijt., je wordt gewoonweg gek, alsof je denken niet kan functioneren. Nu moet je het denken achterlaten. Er vindt een *tremendum* plaats, een aardbeving, de uitbarsting van een vulkaan.

Als je door dit *tremendum* heen komt, ontstaat het *mysterium*, het *mysterie*. Het *mysterie* is wat op geen enkele manier kan worden uitgelegd; het *mysterie* is het opperste geluk, de opperste schoonheid, de opperste extase, maar het kan niet worden ontrafeld. Het is de bron van alle bestaan. Je kunt het kennen, het voelen, maar je kunt er geen theorie over opbouwen. Daarom is het 't *mysterium*, het ultieme *mysterie*.

'En hij zei: "Wie de verklaring van deze woorden vindt, zal de dood niet proeven." Wie het ultieme *mysterie* van het bestaan heeft geproefd, zal de dood niet proeven; de dood bestaat voor hem niet meer. De dood bestaat slechts door het denken, de dood bestaat alleen door het ego, de dood bestaat alleen omdat je je vereenzelvigd met het lichaam.

Als je waarachtig wordt, verdwijnt de dood. Voor de waarheid bestaat geen dood; ze is eeuwig, ze is het eeuwige leven. Dit is dus de vicieuze cirkel: omdat je een leugen bent, bestaat de dood en door de dood word je steeds banger en omring je je met meer leugens om je te beschermen. En dan raak je verstrikt in een vicieuze cirkel. Je moet alert zijn en eruit springen.

De dood is een probleem omdat je ego bestaat. En het ego is het meest onwaarachtige dat maar mogelijk is: het bestaat niet – je moet het op de een of andere manier in stand houden, het moet

voortdurend in stand gehouden worden. Je moet het aanhoudend voeden. Je werkt er je hele leven voor, zodat de droom dat je iemand bent kan worden gehandhaafd. En dan moet het bij je dood verdwijnen. Dan ben je bang: je raakt bewusteloos, je wordt in onbewuste toestand in een nieuw lichaam herboren en de hele vicieuze cirkel begint opnieuw.

Wees geen leugen! Laat je leugens los, laat je maskers vallen, wees een authentiek mens. En probeer te zijn wat je bent, probeer niet te doen alsof je iets bent dat je niet bent, want voorwendsels zullen je niet redden, ze worden de last die je zal doen verdrinken. De waarheid redt je.

'En hij zei: "Wie de verklaring van deze woorden vindt, zal de dood niet proeven." En ik zeg je hetzelfde: als je jezelf kunt proeven, zul je de dood niet proeven. Als je jezelf kunt kennen, zul je de dood nooit kennen.

En wat je redden kan is er al, maar het is een mosterdzaadje. Help het te groeien. En de eerste hulp die je het bieden kunt, is het helpen te sterven. Klamp je niet vast aan het zaad, want het zaad is de brug, niet het doel. Het zaad is klein, maar de boom wordt heel groot. Het zaad is bijna onzichtbaar – en de boom? De boom zal een geweldige schuilplaats worden. Miljoenen hemelse vogels zullen in die boom beschutting vinden.

De waarheid redt niet alleen jou, ze redt door jou ook anderen. De waarheid wordt niet alleen jouw bevrijding, ze wordt ook een deur tot de vrijheid voor vele anderen. Als jij een licht wordt, word je ook een licht voor miljoenen anderen. Velen kunnen door jou op weg gaan en hun doel bereiken. Als jij een licht wordt, word je een vertegenwoordiger, je wordt een christus.

Ik wil niet dat jullie christenen worden – dat is zinloos, dat is een leugen.

Ik zou willen dat jullie een christus worden. En dat kan, omdat je hetzelfde zaad in je draagt.

Genoeg voor vandaag.

Poona, 10 september 1974